

Posudek oponentky diplomové práce

Katedra: Religionistiky
Akademický rok: 2014/2015
Název tématu: Proměny obrazu islámu na Západě
Autorka: Kateřina Zikmundová

Cílem předkládané diplomové práce je sledování proměn obrazu islámu na Západě v průběhu historie od středověku, přes reformaci, osvícenství až po postmodernu. Termín „Západ“ autorka vymezuje oblastí západoevropských států, které sdílejí určité kulturní hodnoty, jejichž společným jmenovatelem je křesťanská tradice (s. 1). Metodologickým východiskem práce je střídání paradigmat v dějinách křesťanství, jak jej rozpracoval Hans Küng.

Pozitivním rysem celé práce je, že se autorka snaží prezentovat širší škálu postojů vybraných křesťanských autorů vůči islámu. Tím se obraz prezentovaných přístupů jeví plastičtěji. Z části týkající se středověku je také patrné, že snaha křesťanských autorů poznat vyznavače jiného náboženství, v tomto případě islámu, sloužila mnohdy k přípravě účinnější christianizace odlišných vyznání. Z textu je dále zřejmé, ačkoli nikoli explicitně zmíněné, že výklad světa, zvláště ve středověku a v reformaci, byl určen křesťanským biblickým rámcem, v němž je celý svět podřízen Božímu záměru, ve kterém mají události své určené místo. Z této pozice je přístupováno také k islámu, který pro křesťanské autory sehrává roli falešného náboženství.

Nakonec je nutné zdůraznit, že autorka až na drobné výjimky v citacích prokázala relevantní přístup k literatuře.

V textu shledávám dva výrazné nedostatky. Prvním je zpracování metodologických východisek práce, které je nešťastně umístěno v úvodu práce, a je jím věnována velmi nepatrná část. Jistě by nebylo na škodu rozvést podrobněji Küngovu teorii střídání náboženských paradigmat a uvést její relevanci k dalšímu textu, jež v dalších částech zcela zaniká. Autorka věnuje na konci práce H. Küngovi samostatnou podkapitolu (s. 41-42), která je však více přehledem biografických dat než výsledků jeho samotné práce. Právě na tento fakt navazuje druhá výtku. Ačkoli si práce klade za cíl sledování vývoje obrazu islámu na Západě, v celkovém kontextu se jeví spíše jako historický přehled biografických dat vybraných autorů. Jinak řečeno, v textu se objevuje velmi málo konkrétních příkladů pohledu

na islám vybranými křesťanskými autory. Na druhou stranu oceňuji podkapitoly o Tomáši Akvinském (s. 6-8), Riccolda da Monte di Croce (s. 10-11) a Václava Budovce z Budova (s. 22-23), které naopak konkrétní pohledy na islám zdařile reflektují.

V rámci ústní obhajoby práce navrhuji, aby autorka sama shrnula jednotlivé stereotypy, které s islámem spojovali středověcí autoři, o nichž v textu píše a popsala, zda a jak se tyto stereotypy vyvíjely v dalších obdobích, a v čem její práci napomohla Küngova teorie střídání paradigmat.

Je-li smyslem textu reflektovat obraz islámu v konkrétní době, pak by se autorka měla vyhnout generalizaci, která se vyskytuje v kapitole věnované osvícenskému autorovi Johnu Lockovi, kde autorka píše: „*Hned v úvodu dopisu Locke prohlašuje, že toleranci považuje za hlavní charakteristický znak pravé církve. Hovoří zde především o vztazích mezi jednotlivými církvemi v rámci křesťanství, ale toto tvrzení lze vztáhnout nejen na ekumenické, ale na mezináboženské vztahy.*“ (s. 30). Sám J. Lock formuloval své pojetí tolerance ve striktně protestantském rámci smýšlení, čímž vyloučil všechny, kdo se tomuto rámci vymykali. Tento fakt prakticky ukazuje také Lynn Hunt v textu *The Enlightenment and the Origins of Religious Toleration*, ze kterého sama autorka čerpá (viz citace s. 26). Je tedy skutečně otázkou, zda sám Lock toto tvrzení vztahuje na mezináboženské vztahy, nebo se jedná pouze o tvrzení autorky.

Za slabinu předkládané práce považuji nepřehledné množství gramatických překlepů, které text obsahuje. Namátkou vybráno: s. 11 „raděj“, „říšila“, s. 15 „poněku“, s. 18 „křážové“ výpravy, s. 23 „nábožneství“, s. 40 „komplexní“ apod. Překlepy výrazně snižují hodnotu jinak vcelku čtivého textu.

Na s. 36 uvedené citace č. 99 a č. 100 neodpovídají textu. Zatímco autorka popisuje přechod od moderny k postmoderně, citovaná kniha H. Künga *Křesťanství a islám* v prvním případě popisuje Muhammadovo zjevení, a ve druhém se zabývá otázkou po tom, co je náboženství. Nakonec Voltaire nepsal dopisy papeži Benediktu XVI. (s. 31), ale Benediktu XIV.

S ohledem na výše uvedené námitky doporučuji práci k obhajobě a hodnotím práci jako dobrou.

V Pardubicích 15.1.2015

Zuzana Černá, Ph.D.